

උරුම කළමනාකරණයේ අර්බුදය : 2013 වසරේ සිදු වූ පුරාවස්තු විනාශයන් පිළිබඳ උතුරු මැද පළාත සහ වයඹ පළාත ආශ්‍රිත අධ්‍යයනයක්

කිශාන් වලින්ද අමරසිංහ

පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයන අංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය
kchali901@gmail.com

සංස්කෘතික උරුමය යන සංකල්පය තුළ පුරාවිද්‍යාත්මක උරුමය සුවිශේෂී වැදගත්කමක් දරයි. මානවයාගේ සංස්කෘතික පරිණාමය ප්‍රකට කරන ද්‍රව්‍යාත්මක සාධකයන්ගෙන් එය සමන්විත වන වේ. මිනිසා විසින් නිපදවන ලද ද්‍රව්‍යයන්, ඔහු විසින් පරිභෝජනය කොට ඉවතලූ ස්වභාවික ද්‍රව්‍යයන්, හෝ වෙනත් ආකාරයකින් මානව ක්‍රියාකාරිත්වය හා සබැඳි සෑම භෞතික සාධකයක්ම ඉහත දැක්වූ ද්‍රව්‍යමය සංස්කෘතියේ අංගයෝ වෙති. පොදුවේ ගත්කල පුරාකෘති හෝ පුරාවස්තු යනුවෙන් මෙම ද්‍රව්‍යමය අවශේෂ හඳුන්වනු ලබයි. පුරාකෘතීන්හි දීර්ඝකාලීන පැවැත්ම කෙරෙහි පවත්නා බාධකයන් අතර මානව ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් පුරාවස්තූන්ට සිදුවන හානි ඉහළ මට්ටමක පවතියි. විශේෂයෙන්ම සිතාමතා පුරාවස්තූන්ට හානි පැමිණවීම එහිලා ප්‍රමුඛ ස්ථානයක් ගනියි. 2012 සිට 2013 යන දෙවර්ෂය ශ්‍රී ලංකාව තුළ පුරා වස්තූන්ට හානි පැමිණවීමේ සිද්ධීන්හි සිසු වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළේය. මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණ වන්නේ 2013 වර්ෂය තුළ පුරාවස්තු විනාශය වැඩිම ප්‍රමාණයක් වාර්තා වූ උතුරු මැද පළාත සහ වයඹ පළාතට අදාළව පුරාවිද්‍යාත්මක උරුමයට හානි සිදුකිරීමේ සිද්ධීන් පිළිබඳව විමර්ශනය කොට එබඳු සිදුවීම් කෙරෙහි පාදක වූ හේතූන් පිළිබඳව හඳුනාගැනීම ය. මෙම අධ්‍යයනය සඳහා දත්ත සපයාගැනීම ප්‍රධාන වශයෙන්ම පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවට වාර්තා වූ සිද්ධීන්ට අදාළ වාර්තා සහ ලිපි ඇසුරින් සිදුකෙරිණි. එයට අමතරව පුවත්පත්වල පළවූ වාර්තා ද මේ සඳහා පාදක කරගනු ලැබිණි. 2013 වර්ෂය තුළ පුරාවිද්‍යා ආඥාපනත උල්ලංඝනය කරමින් පුරාවිද්‍යා උරුමයට හානි පැමිණවීම් වැඩිම ප්‍රතිශතයක් සිදු වී ඇත්තේ උතුරු මැද පළාත තුළ ය. වාර්තා වී ඇති සමස්ත සිදුවීම් ප්‍රමාණය 122 කි. පුරාවිද්‍යා රක්ෂිත වශයෙන් ප්‍රකාශිත භූමි හෝ රක්ෂිත නොවන නමුත් පුරාවිද්‍යාත්මක වශයෙන් වටිනාකමක් සහිත අවශේෂයන් විසිරී පවත්නා ස්ථානයන් ආශ්‍රිතව අනවසර කැණීම් බහුල සිදු වී තිබේ. නිදන් වස්තු අත්පත් කරගැනීම මෙම අනවසර කැණීම්වල පරමාර්ථය බව පැහැදිලි ය. ලෝක උරුම වශයෙන් ප්‍රකාශිත පුරාවිද්‍යා ස්ථාන ද මෙම නිදන් සොරුන්ගේ ග්‍රහණයට නතු වීම මෙම ක්‍රියාවලියේ බරපතලකම ප්‍රකට කරන්නකි. අදාළ ස්ථාන සඳහා ප්‍රමාණවත් ආරක්ෂාවක් නොපැවතීම ද නීතිවිරෝධී කටයුතුවල යෙදෙන්නන්ට උපකාරී වී තිබේ. වයඹ පළාත තුළ ද වාර්තා වූ මෙබඳු සිදුවීම් පුරාවිද්‍යා උරුම කළමනාකරණ ක්‍රියාවලියේ පවත්නා දුබලතාවන් විශද කරයි. පුරාවිද්‍යාත්මක උරුමයට හානි සිදුවීම පිළිබඳව මෙම පළාත් දෙක තුළින් වාර්තා වූ සිද්ධි විමර්ශනයේ දී පවත්නා නීතිමය රාමුවේ දුර්වලතා මෙන්ම නීතිය නිසි ලෙස බලාත්මක නොවීම ද එයට හේතුවී ඇති බව පෙනෙයි. මූල්‍ය හා මානව සම්පත් හිඟය මෙයට ප්‍රබල බලපෑමක් ඇත කරයි. මෙම තත්ත්වය පාලනය කිරීම සඳහා කෙටි කාල හා දිගුකාලීන පියවර ගැනීම අවශ්‍ය වන අතර එහිදී පරිපාලන ක්‍ෂේත්‍රයන්හි ඉහළම මට්ටමේ වෙනස්කම් සිදුකිරීම අත්‍යවශ්‍ය කරුණකි. ශ්‍රී ලංකා පුරාවිද්‍යාවේ කාලීන අවශ්‍යතාවය පුරාස්ථානයන්හි නව කැණීම් ඇරඹීම නොව අනාවරණය කරගෙන ඇති පුරාවිද්‍යාත්මක උරුමය නිසි ලෙස කළමනාකරණය කිරීම බැව් අවධාරණය කළ යුතු කරුණකි.

ප්‍රමුඛ පද : උරුමය, උරුම කළමනාකරණය, උතුරු මැද පළාත, වයඹ පළාත